

DE RE MILITARI

II

DE RE MILITARI

Журнал за конфликтите в Леванта и Магреб

Автори: Руслан Трад и Александър Стоянов

Място на издаване: София, България

Дата на издаване: 7.04.2016

Сайт на авторите:

www.ruslantrad.com, www.historyofwars.net

Facebook страници:

<https://www.facebook.com/hystoryofwars>

<https://www.facebook.com/intidar.blog.and.news>

Контакти:

ruslantrad@gmail.com

klubvoennaistoria@gmail.com

За заявки за изготвяне на детайлни карти: klubvoennaistoria@gmail.com

Журналът се издава с подкрепата на медийната платформа КлинКлин.

www.klinklin.bg

ДА ПОГЛЕДНЕМ КЪМ ПО-НЕПОЗНАТИТЕ КОНФЛИКТИ

На 11 септември 2001 атентатите на Ал Кайда и Осама бин Ладен разтърсват не само САЩ. Те тепърва ще се отразяват на целия свят. Започналите след това войни в Афганистан и Ирак ще бележат цели поколения.

Днес често чуваме, на фона на бежанската вълна от Сирия, че афганистанците нямало защо да бягат от страната си. Това от една страна е вярно – официално в страната няма война. Водената от САЩ коалиция срещу талибаните през 2001 би трябвало да е свършила работата си и днес Афганистан да установява своите държавни институции. Но реалността е друга. През последните две години талибаните увеличаха двойно бойната си сила, стартирайки офанзива срещу провинция Хелманд и към град Кундуз, който падна в техни ръце. Стотици хора избягаха в края на 2015 заради насилието в района. По границата с Пакистан, не без знанието на пакистанското правителство, талибаните все повече атакуват полицейски части и пунктове на афганистанската армия, а провинция Хелманд – най-голямата по площ афганистанска провинция с над 900 000 души население и плодородна почва – падна в голяма степен в ръцете на талибаните. Хелманд също така е производител на над 80% от опиума по света.

Афганистан продължава да е гореща точка и най-важно: територия, важна не само за региона, но и за света, включително за България. Български части все още изпълняват мисии в Афганистан и най-малкото заради това е добре да знаем какво се случва там. Ето защо сме включили тази седмица и карта на Афганистан.

Тази седмица засягаме и темата за войната в Сомалия. Гражданската война в една от най-бедните държави в света продължава да не спира с години. Въпреки значението и разположението на Сомалия, за столицата Могадишу се чува рядко, а самата страна присъства или в новини за пиратски набези, или в сюжети на вицове. В секцията „Кой кой е?“ сме посочили основните враждуващи страни в Сомалия, а също и предистория на конфликта, в който са въввлечени поне дузина държави, включително европейски страни – Великобритания отново осъществява операции на територията на Сомалия, въпреки че новинарските емисии не споменават много по темата.

Не на последно място, тази седмица включваме и информация за тлеещият конфликт в Нагорни Карабах и замесените в него държави.

Надяваме се информацията да ви бъде полезна и да разшири погледа ви към страни, negliжирани до голяма степен, но важни за разбирането на международната политика днес.

АВТОРИТЕ

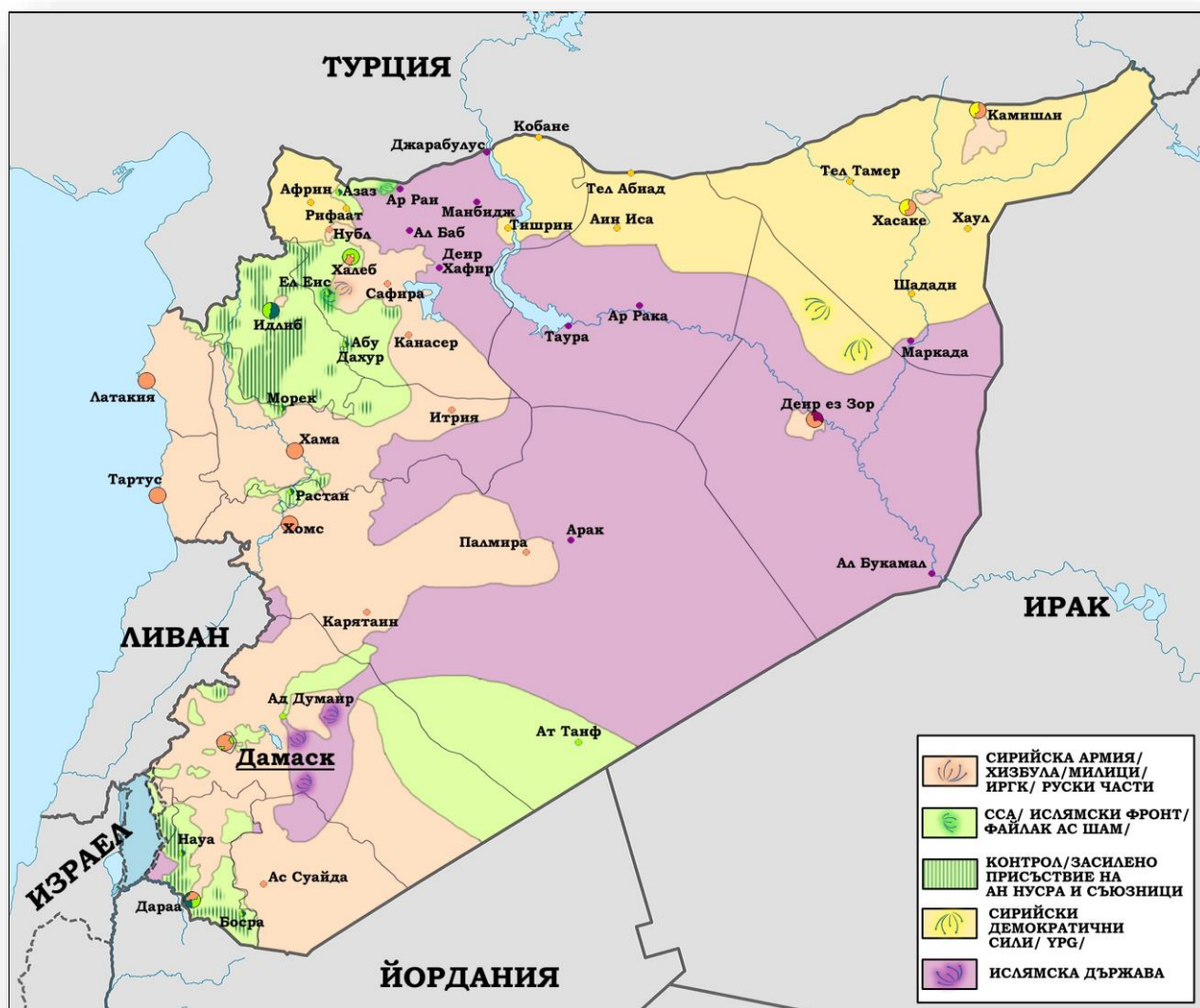
Руслан Трад

Журналист на свободна практика с фокус върху Близък изток и Северна Африка. Създател на първия български блог за Близък изток, Intidar, както и на организацията Форум за арабска култура. Водил е лекции за политически движения и процеси в Близкия изток в аудитории на Софийски университет, Нов български университет, Червената къща и Дипломатически институт към МВНР. Пътува често в Близкия изток, като публикува репортажи от Ливан, Югоизточна Турция, Тунис, Ирак и Сирия, а през 2014 заснема филм в Иракски Кюрдистан на фронтовите линии с „Ислямска държава“.

Александър Стоянов

Историк и журналист, *magister cum laude* и настоящ докторант от Лайденския университет в Нидерландия. Отговорен редактор и създател на списание “Военна История” и съосновател на “Клуб Военна История”. Автор на множество публикации, посветени на различни проблеми от военната и политическата история на Европа и Близкия Изток. Автор на единствените подробни карти на български език, проследяващи конфликтите в Сирия, Ирак, Либия, Йемен, Нигерия, Афганистан и Сомалия.

СИТУАЦИЯТА В СИРИЯ

СЕВЕРОЗАПАДЕН СЕКТОР

През последната седмица, конфронтациите в **провинция Халеб** (Алепо) се разгоряха с нова сила. След като в продължение на няколко седмици фронтът южно от Халеб бе сравнително спокоен, през последните пет дни (2 - 6 април),

стълкновенията ескалираха в следствие на офанзивата, подета от бунтовническите и ислямистки фракции (начело с Ан Нусра), които си поставиха за задача да изтласкат силите на Асад обратно на позициите, които те заемаха миналата година. Първоначално атаката даде резултат и бунтовниците се озоваха в покрайнините на **ал Хадир**. Притеснени от внезапния напор на опозиционните сили, частите на режима, съставени най-вече от местни милиции, заеха стабилна отбранителна позиция, която даде шанс за организиране на контраофанзива на 6 април, в която проправителствените сили, подкрепени от елитни ирански части, успяха да изтласкат бунтовниците и ислямистите към **Ел Еис**, където сраженията продължават и в момента, но градът остава под контрола на опозиция. Едно от най-паметните събития в проточилите се сражения, бе свалянето на **правителствен Су-22** от силите на Ан Нусра (или Ахрар аш Шам според други източници), което стана на 5 април, привечер.

В самия Халеб също не се размина без сражения, като настрана от обичайните престрелки между отделните фракции, силите на **YPG** и **Свободната сирийска армия** (ССА) влязоха в поредна конфронтация. Това се случваше докато по на север в **Азаз**, представители на същите две фракции се опитваха да договорят примирие след неуспешните атаки на курдите срещу бунтовническите позиции от края на миналата седмица.

На североизток, офанзивата на Даеш срещу бунтовническите позиции северно от **Дабик** окончателно бе отбита към неделя (3 април) и в следствие частите на Свободната сирийска армия, подкрепяни от бойци на Ислямски фронт и местни милиции успяха да преминат в ефективно контранастъпление. Ислямистите бяха изтласкани от **Тал Ахмар** и **Мазрат Шахин** и в следствие отблъснати към **Ар Раи**. Даеш поддържа стабилен гарнизон и добре изградена защита там и това доведе до забавяне в инерцията на опозиционната офанзива, която, обаче, успя да заеме няколко ключови обекта (гарата и хранилища за зърно) в покрайнините на града. Цялостната офанзива на бунтовниците по протежение на сирийско-турската граница е в унисон с доктрината, прокарвана от САЩ в сектора, според която Даеш трябва да бъде отрязана от директен достъп до **турската граница**, откъдето все още получава подкрепления в жива сила, оръжие и муниции, най-вече през пунктовете Ар Раи и Джарабулус.

ЮЖЕН СЕКТОР

Събитията в Централна и Южна Сирия запазиха динамиката от предходната седмица, макар фокусът на бойните действия да се измести от **Палмира**. След овладяването на ключовия град от правителствените сили, Хизбула и Иранската революционна гвардия, офанзивата на Сирийската арабска армия (САА) и нейните съюзници бе прекратена. Заложените от Даеш минни полета направиха

всяка крачка напред същински кошмар и едва с пристигането на специализирани руски части за разминирание на района, прочистването и овладяването на града се развиха по-бързо. Въпреки това, очакваната от мнозина поддръжници на Асад офанзива през **Арак към Деир ез Зор** така и не се осъществи.

За сметка на това, Даеш, които за пореден път успяват да мобилизират и реорганизируют силите си след тежко поражение, подеха своя собствена офанзива. Ударът на ислямистите е насочен към стратегическия град **Ад Думаир**, който се намира под контрола на бунтовниците, както и към военните бази около него, които се държат от правителствените сили. Боевете се разразиха с пълна сила на 5 и 6 април. Даеш сложиха ръка върху **няколко ключови военни обекта**, които до тогава се намираха в ръцете на бунтовниците. Това, де факто, разкъса позициите на опозиционните сили и прекъсна директната връзка между Ад Думаир и **Ат Танф**. Ислямистите също така атакуваха конвои и позиции на САА, а специална атака бе насочена и срещу електрическата **централа Тишрийн** край Дамаск.

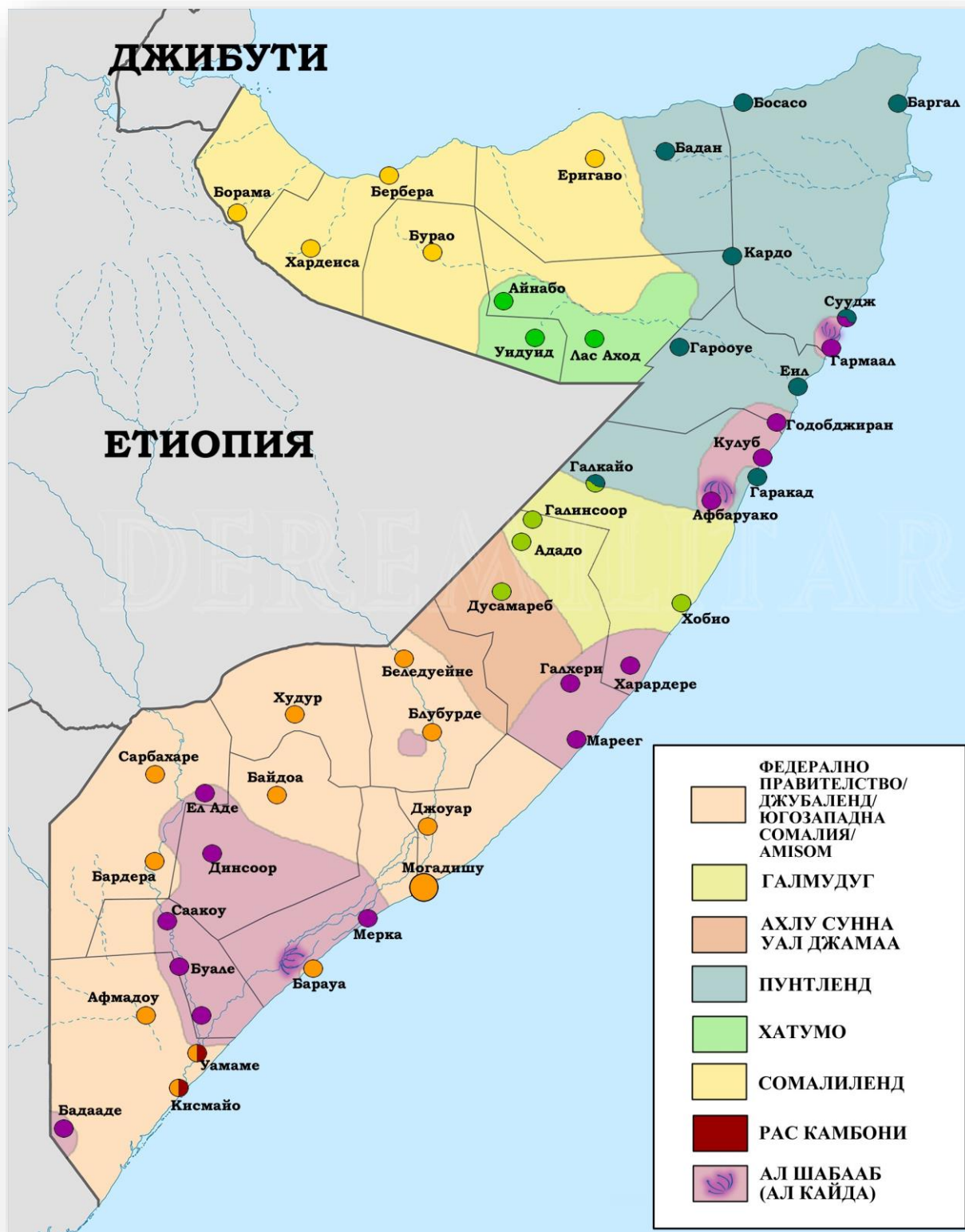
✱ През деня на 7 април се появили новини за изчезнали 350 сирийски войници в района на Думаир, но до издаването на журнала няма потвърждение за причината за тяхното изчезване.

Последната гореща зона се оказа провинция **Дараа**, където миналата седмица Ислямска държава проведе локална офанзива чрез своите „протезета“ – „Мъчениците от Ярмук“. Реорганизацията на местните бунтовнически части, доведе до коалиция от осемнадесет бойни групи, които се съюзиха срещу Даеш и през последните няколко дни изтласкаха предните им позиции обратно от **Науа и Тафас**. В ръцете на опозиционните сили и Нусра попаднаха градчетата **Адауан, Тасил и Аш Шейх Саад**. Въпреки загубите на терен, анклавът на Даеш все още остава по-голям, отколкото в дните преди офанзивата в края на март.

Допълнително:

- [Стратег на терора: секретни файлове разкриват структурата на „Ислямска държава“](#)
- [Сирия преди и след руската интервенция](#)
- [Религиозната карта на Сирия - опит за преоценка](#)
- [Как воюва „Ислямска държава“](#)
- [Кой е стратегът зад военните операции на „Ислямска държава“?](#)

СИТУАЦИЯТА В СОМАЛИЯ

Кой кой е?

Преди да обясним кой кой е в Сомалия е редно да направим една кратка ретроспекция.

До 1986 страната се управлява от режима на **генерал майор Мохамед Сиад Барре**, начело на Върховния Революционен съвет. Барре преживява тежка катастрофа през 1986 г. и неспособността му да управлява се превръща в знак за множеството местни кланове да надигнат глава в опит да завземат властта в страната или поне в своите собствени етнически зони. Режимът става все по-репресивен, за да запази властта си, което предизвиква още по-сериозна опозиция на местно ниво, финансирана от комунистическата хунта в **Етиопия** (т.нар. Дерг). Към 1990 военният режим в Сомалия започва да колабира, а много от основните градове и селища вече са в ръцете на различни опозиционни фракции. Режимът на Барре е свален през 1991г., а до 1992 в страната на практика не съществува никаква организирана форма на държавност, което провокира намесата на ООН. През 1995 г. **силите на ООН (UNOSOM)** са принудени да признаят своя военно-политически фалит и се изтеглят от страната, понесли сериозни жертви и без да са успели да наложат някаква форма на централизирана администрация. Междувременно, по-голямата част от страната, при липса на законодателство, се завръща към обичайното и религиозното право, което създава предпоставки за формирането на религиозно-ориентирани **паравоенни формирвания** - тенденция, подсилвана от ужасяващите условия на живот в Сомалия.

Въпреки усложнената ситуация, към 1998 г. основните огнища на конфронтация утихват и страната започва своето бавно политическо възстановяване. През 2000г. е създадено преходното Национално правителство, заменено през 2004 г. от **Преходното федерално правителство (ПФП)**, което се опитва да сплоти разнородните фракции в страната и да ги унифицира в една федеративна република. През 2005 г. крехкият баланс е нарушен от поредната

вътрешнополитическа криза, която скоро прераства в нов етап от гражданската война. За да тушира напрежението в страната и с цел превенция срещу проникването на **Ал Кайда в Сомалия**, Африканският съюз изпраща своя военна мисия, насърчаван и от президента Юсуф. В крайна сметка, конфликтът между ПФП и Съюза на ислямските съдилища (СИС) е разрешен с активната военна интервенция на Етиопия и Кения, които окупират съответно Централна и Южна Сомалия. В контекста на конфликта от 2005-2007г., част от ислямистките милиции в страната се радикализират и започват да поддържат тесни връзки с Ал Кайда. Най-изявената сред тези групи е **Ал Шабааб**. За да се борят с тяхното влияние и формации, **Африканският съюз създава AMISOM** – бойно формирование, включващо контингенти от различни африкански страни (Уганда, Бурунди, Етиопия, Кения, Джибути, Сиера Леоне, Нигерия и Гана). Целта на AMISOM е да подпомогне новото Федерално правителство в борбата му с Ал Шабааб, чиято експанзия заплашва съществуването на Сомалия като обединена (макар и най-общо) държава.

- **Федерално правителство** - силите на федералното правителство са изключително ограничени и разчитат най-вече на подкрепата на трите основни сегмента на Федералната република – Джубаленд, Югозападна Сомалия и Галмудуг. Със своите ограничени възможности, правителството в Могадишу трудно може да претендира за върховенство на територията на страната. Нещо повече – голяма част от съставните части на федералната територия се намират под контрола на Ал Шабааб и единствено присъствието на силите на Африканския съюз помага на властите в Могадишу да поддържат политическата хомогенност на своите територии. Правителствените сили на Сомалия наброяват около 22 000-24 000 войници, а силите на AMISOM възлизат на още около 20 000. Недостигът на оръжие и техника е хроничен проблем за сомалийската армия, с който тя не може да се справи ефективно въпреки няколко програми за реформи, поддържани и от ООН.
- **Галмудуг** - най-северното от трите основни федерални елемента, Галмудуг разполага със свои собствени сили, които се сражават срещу Ал Шабааб, защитавайки зоните, намиращи се под контрола на правителството в Дусамареб. Около 20% от териториите, които принципно съставляват автономната република, в момента се намират в ръцете на ислямистите. Невъзможно е да се изчисли какъв е точният брой на бойците в армията на Галмудуг, но вероятно става дума за около 6 000 - 7 000.

- **Алху Суна Уал-Джамаа** - бойно формирование на местните суфистки ордени в централна Сомалия, което се бори за запазване на умерения ислям в страната и е срещу налагането на шериата, заради което се бори ожесточено с Ал Шабааб. Суфите се стремят да опазят своя местен ислям и подкрепят стремежа за изграждане на федерална република. Силите им принципно се сражават редом с тези на Галмудуг, от чийто територии са част, но Алху Сунна предпочитат сами да защитават земите си и запазват контрола върху своите селища. Силите им наброяват около 5 000 бойци.
- **Движението Рас Камбони** - ислямистката (по общи представи) група Рас Камбони произлиза от бригада със същото име, създадена в южното пристанище Кисмайо през 2010 г. Рас Камбони са обявили една основна цел – прогонването на Ал Шабааб от южна Сомалия и изкореняването на радикалния ислям от тази част на страната. Второстепенна цел е завземането на Кисмайо и създаването на поредната автономна държава. Към момента, Рас Камбони се сражават редом със силите на Кения и Джубаленд, които се борят с Ал Шабааб в южните части на страната. Рас Камбони, които наброяват около 1 000 души, са сред най-активните врагове на ислямистите и влизат в постоянни сблъсъци с групировката Ал Шабааб.
- **Пунтленд** - най-голямото по територия автономно звено в Сомалия, което не търси директна независимост от Могадишу. Пунтленд контролира около 1/3 от територията на страната и приблизително същата пропорция от нейното население. Положението в тази част на страната е деликатно, тъй като голяма част от базите на пиратите, опериращи около Рога на Африка се намират именно там. Местната власт е поела ангажимент да се бори с трафика и грабежите на търговски кораби, но това се случва по-скоро на думи, отколкото на дела. Няма точни данни за размера на пунтлендските сили за сигурност, но най-големият им клон – Путлендските дервиши - наброява около 10 000 души.
- **Сомалиленд** - самопровъзгласилата се независима република все още не е получила международно признание и се разглежда от международната общност като автономна република в състава на Сомалийската федерация. Сомалиленд е пряк наследник на британския протекторат, съществувал до 1960 г., което и обяснява цялостното чувство на отделеност, което местните изпитват към останалите сомалийци. Сомалиленд разполага със значителни сили – около 60 000 души армия и флот, чиято екипировка се внася най-вече от Великобритания. Силите на самопровъзгласилата се република не се ангажират с операции в останалата част на Сомалия и се борят да защитават собствените си територии.

- **Хатумо** - самопровъзгласила се република в северната част на Сомалия, която обявява своята независимост от Сомалиленд и Пунтленд през 2012 г. и оттогава се намира в постоянни конфронтации с тях. Основният опонент на Хатумо е Сомалиленд, която претендира за голяма част от териториите на непризнатата държава. Няма точни данни за размера и въоръжението на армията на Хатумо, но те със сигурност отстъпват пред силите на своите съседи.
- **Ал Шабааб** - крилото на Ал Кайда в Сомалия започва своето съществуване през 2006 г., но реално корените му трябва да се търсят в гражданската война и особено в периода на анархия (1990 – 1992 г.) и последвалите години на социален недоимък и религиозен консерватизъм. Пълното название на групировката е Харакат ал Шабаб ал Муджахидин (Младежко муджахидинско движение) и в редиците им се сражават между 7 000 и 9 000 бойци. Първоначално групата започва като клон на Съюза на ислямските съдилища, но след 2012 г. ислямистите се заклеват във вярност на Ал Кайда, а онези от тях, които са против обединението, бързо са отстранени. След известен спад във влиянието и силата на групировката през 2014 и 2015 г., сега Ал Шабааб започва отново да набира сила, а контролираните от тях анклавни се простират от Пунтленд на север до границата с Кения на юг.

Бойните действия в Сомалия от началото на годината до началото на април

2016 година бележи **нов етап** от съществуването на Ал Шабаб, свързан с възраждане и засилване на групировката, чийто настъпателни възможности, демонстрирани през първото тримесечие на годината рязко контрастират със ситуацията от последните четири години, когато силите на AMISOM успяха в по-голяма или по-малка степен да ограничат и притиснат ислямистите, чийто основни бази останаха най-вече в извънградските райони.

Всичко започна с успешна атака срещу позиция на кенийската армия край **Ел Аде** в южна Сомалия. Успешната атака на Шабааб отне живота на 60 кенийски бойци и остави в ръцете на ислямистите голямо количество оръжия и боеприпаси. Последва активизиране на Шабааб и в Кения, където местни клетки на организацията извършиха поредица от атентати през изминалите години и заплашиха с нови атаки. Усложнената ситуация доведе до изтеглянето на силите на AMISOM от големи дялове на южна Сомалия, предавайки ги в ръцете на Ал

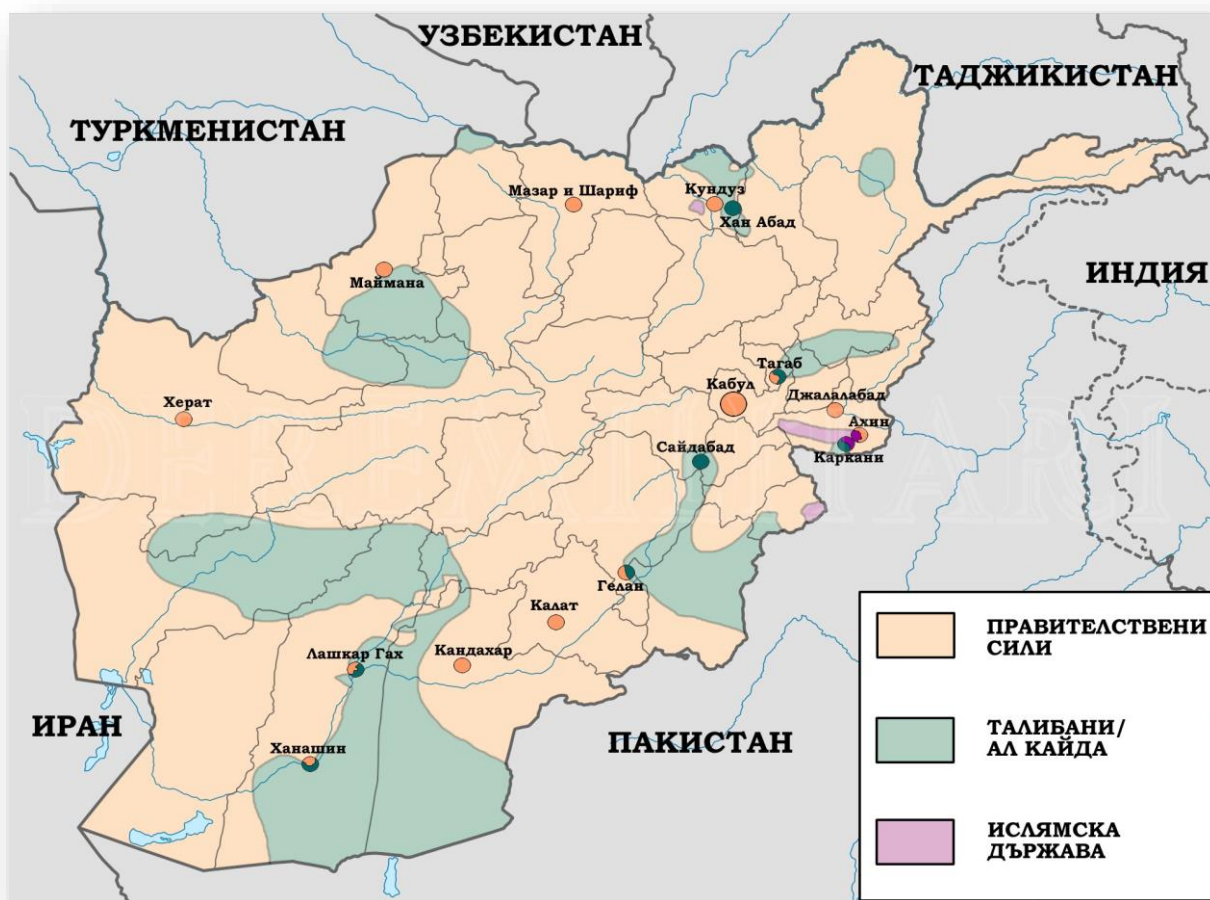
Шаббааб. Пролічаха си и търканията вътре в африканските съюзнически сили, като по-малките контингенти от останалите страни предпочетоха да се изтеглят към сомалийските градове, оставяйки отговорността за южните провинции най-вече на плещите на кенийците.

През февруари Шаббааб задейства нова стратегия, в която самоубийствени атентати, атаки срещу цивилни обекти и наземни операции бяха комбинирани с цел консолидирането на ислямистките позиции и свързването на отделните им анклави в мощна териториална структура. Паралелната задача бе да се разтърси социалния ред в страната и да се навреди на правителствените и инфраструктурни системи. Най-големият успех на групировката бе завземането на **град Мерка**, разположен на едва 45 километра от столицата Могадишу.

Действията на ислямистите не останаха незабелязани от **САЩ** и американците, в съдействие с AMISOM и сомалийските сили за сигурност, извършиха няколко контраатаки, сред които най-успешен бе ударът срещу тренировъчния **лагер Росо**, извършен на 5 срещу 6 март, при който загинаха между 150 и 200 бойци на Шаббааб. Въпреки тези тежки удар, Ал Шаббааб не забави своя ход и към момента ислямистите разгръщат своите позиции далеч на север, създавайки **два анклава** на територията на Пунтланд.

Ситуацията в страната тепърва ще се развива, като силата на Ал Шаббааб има възможност да **нараства** пропорционално на демотивацията и дразгите в AMISOM. Факторът, който може да доведе до ново изменение на обстановката, е евентуално проникване на Даеш („Ислямска държава“). Въпреки че основните ислямистки лидери в Сомалия остават верни на Ал Кайда и Айман аз-Заухири, сред експертите съществува теза, че по-младите и радикални членове на Шаббааб биха могли да бъдат вербувани за каузата на „халифата“, създавайки нова разсейка на терористичния тумор, който вече се разпространи в Либия, Нигерия, Йемен, Египет, Афганистан и дори Индия.

СИТУАЦИЯТА В АФГАНИСТАН

Кой кой е?

Както за Сомалия, така и за Афганистан, контекстът е особено важен, когато говорим за враждуващите на терен страни. На първо време, през последните 15 години Афганистан се намира в почти постоянно военно положение, а институциите продължават да не могат да се справят и на много места държавната власт фактически не функционира. Намесата на американците през 2001 година, непосредствено след атентатите от 11 септември, сваля режима на талибаните, но те в никакъв случай не са се изтеглили от крепостите си. Сегашният период е продължение на войната от 2001, чиито трусове продължават до 2014 година, а през 2015 започва вторият период, в който талибаните набират отново сили и опитват да консолидират властта си. Тяхната офанзива не е спряна нито от усилията на държавната власт в Кабул, нито от американските удари, нито от разцеплението в редиците им от края на 2015 година, нито дори от навлизането на Даеш („Ислямска държава“) на територията на Афганистан. Един от най-явните знаци за връщането на талибаните е офанзивата им към град Кундуз през май 2015, който пада в ръцете на талибаните през септември. Също така, талибаните атакуват провинция Хелманд като до средата на март тази година афганистанската армия се изтегля почти изцяло в градския център на провинцията, оставяйки селските райони на произвола на талибанските части.

- **Афганистански сили за сигурност** – включват военни сили, национална полиция, гранична полиция, местна полиция и вътрешна сигурност. **Армията** е основана през 1709 година, а в сегашната си форма е от 2002 година. Активната бойна сила е съставена от 195 000 души, като основни спонсори са Индия, Русия и САЩ. **Националната полиция** на Афганистан е основана през 1747 година и почти не е променяна като форма, включително след американската инвазия. Към момента служителите на

полицията са около 157 000. **Граничната полиция** на Афганистан се грижи за сигурността на 5529 км. гранична зона и международните летища. В района на границата с Пакистан при известната линия Дуранд, гранична полиция подsigурява района заедно с националната полиция. **Местната полиция** е звено основано през 2010 година и разполага с 19 600 души. Съставът на местната полиция напомня паравоенна организация, като се разчита на племенни общности по райони. Заплащането на местната полиция идва от САЩ. Вътрешна сигурност или Национална дирекция по сигурността е разузнавателната агенция на Афганистан и в сегашната си форма оперира от 2002 година. Въпреки че информацията за служителите е класифицирана, анализатори предполагат, че броят им е между 15 000 и 30 000.

- **Джамият е-Ислями** – политическа партия в Афганистан, основана през 1968 година. По време на войната със СССР, силите ѝ са едни от най-успешните групи от муджахедини. В момента милициите на партията действат в подкрепа на националната армия.
- **Джунбуш и-Милли** – Национална ислямско движение на Афганистан, основано през 1992 година, е политическа партия с ръководител генерал Абдул Рашид Достум. Джунбуш и-Милли има силно присъствие в провинциите Балкх, Фарияб, Саманган, Сар-е Пол и Джоузджан. В редиците на партията има бивши комунисти, а електоратът ѝ е съставен предимно от узбеки. Милициите на партията подкрепят афганистанската национална армия.
- **Хизбе Уахдат** – Партия на ислямското единство е важна политическа сила и военен играч в Афганистан от основаването си през 1989 година като реакция на съветското влияние. Партията има за идеология шиитски ислямизъм и защитава правата на шиитското малцинство хазара. Милициите на партията подкрепят националната армия.
- **Талибани на мула Ахтар Мансур** – студентското движение, по-късно прочуло се с името „Талибан“ („студенти“), е особено активно в периода след 2001, когато управлението им е свалено от водената от САЩ коалиция във войната в Афганистан след атентатите на 11 септември 2001. Ироничното е, че те стават известни за света именно, когато губят властта в Кабул, която държат от 1996 до 2001 като Ислямски емират в Афганистан. Въпреки че вижданията им за исляма срещат сериозни критики от водещи мюсюлмански духовни лидери, талибаните постепенно увеличават броя на бойците си от 36 000 през 2010 на 60 000 през 2014, след като губят позиции през 2001. През 2008 талибаните разполагат с най-малко сили и губят територии – едва 11 000 души се сражават в редиците им. Към момента лидер е мула (религиозна титла) Ахтар Мансур,

наследил Мохаммад Омар през 2015, който умира през 2013 година. През ноември 2015 Ахтар Мансур вероятно е сериозно ранен и се появяват слухове, че е загинал, които не са потвърдени. Талибаните разчитат и на подкрепа сред планинските племенни лидери.

- **Талибани на мула Мухаммад Расул** – през 2015, когато за лидер на талибаните е избран мула Ахтар Мансур, един от водещите лица в движението, мула Мухаммад Расул, се отцепва и основава своя група – Върховен съвет на Ислямски емират в Афганистан. Поддръжниците на Расул обвиняват Мансур, че използва талибаните за свои лични цели. Смята се, че Върховният съвет е клиент на Иран. Мула Расул е бил управител на провинция Нимруз по времето на талибанското управление на Афганистан, известен с икономическия натиск върху етническите и религиозни групи, застанали срещу талибаните. Мула Мухаммад Расул има развита мрежа за трансграничен трафик на дрога през Нимруз.
- **Група на Джалаладин Хакани** – наричана накратко „Хакани“, групировката на Джалаладин Хакани, датираща още от 1970-те години, е известна с уменията си във водене на партизанска и асиметрична война като има силни връзки с движения в Пакистан. Сведенията за силите на Хакани варират от 5 000 до 15 000 бойци. Лидерите на групата произлизат от югоизточен Афганистан, където групата разчита на подкрепата на местни племенни общности и най-вече на рода Задран. Хакани разполагат със собствени тренировъчни лагери, където обучават най-вече чуждестранни бойци. Групировката е известна и като пионер в използването на самоубийствени атаки, а през 2011 е публикувана книга от 144 страници от сина на Хакани, Сираджудин Хакани, която бързо става ръководство за водене на партизански бойни действия. Хакани оперират най-вече в Югоизточен Афганистан и Северен Пакистан (провинция Северен Вазиристан) в т.нар. Федерално администрирани племенни зони (FATA). Познанието на бойците на Хакани на местния терен им дава голямо предимство.
- **Хизб е-Ислями Гюлбидин (HIG)** – Хизб е-Ислями е афганистанска политическа партия, чието военно крило разполага с около 2000 бойци. Партията е основана през 1977 от Гюлбидин Хекматияр. Има отцепническа група от Хизб е-Ислями, водена от Юнас Халис и оперира най-вече в Нангархар. Хизб е-Ислями участва в т.нар. Пешаварските седем или Ислямско обединение на афганистанските муджахедини – съюз на няколко фракции, основан през 1980-те като реакция на съветската намеса в Афганистан. В средата на 1990-те партията губи силите си за сметка на засилващите се талибани. Това положение се запазва до 2000-те, когато Хизб е-Ислями се появяват отново с нанасяне на кървави атаки

по американските сили и администрацията на президента Хамид Карзай във войната след 2001 година. Групата на Хекматияр води операции не само в Афганистан, но и в Нагорни Карабах.

- **Лашкар ал-Зил** – „Армия на сянката“, „Сенчестата армия“ е паравоенна организация, свързана с Ал Кайда и бригада 055 – елитна организация, спонсорирана и тренирана от Ал Кайда и интегрирана в талибанската армия между 1995 и 2001 година. Сред бойците на Лашкар ал-Зил има пакистански талибани, афгански талибани, хора на Хизб е-Исляма, бригада 313 и военни от бившата иракска Републиканска гвардия. Малко се знае за лидерството на организацията: смята се, че е водена от Халид Хабиб ал Шами, Абдулла Саид ал Либи и Илияс Кашмири. И тримата, обаче, са убити между 2008 и 2011. Кой води организацията в момента не е ясно. Лашкар ал-Зил оперират в източните и южни части на Афганистан.
- **Фидай Махаз** – „Фронт на саможертвата“ е отцепническа група от талибаните, водена от бившия талибански командир мула Наджибула известен като Омар Хитаб. Смята се, че организацията разполага с около 8000 бойци, опериращи от 2013 година в провинциите Забул, Хелманд и Нангархар.
- **Ал Кайда в Индия** – клонът на глобалната джихадистка организация за Индийският субконтинент оперира от 2014 насам, като бойците му са около 300 души. Лидер на Ал Кайда в Индия е Асим Умар.
- **Фронт Мула Дадулла** – Дадулла Махаз е групировка в Афганистан, която извършва най-вече убийства и бомбени атаки в района на Кабул. Няма точен брой на бойците, включени в организацията. Лидер е Мансур Дадулла, бивш високопоставен командир на талибаните.
- **„Ислямска държава“ в Афганистан** – клонът на Даеш в Афганистан се нарича Уалият Хорасан, спазвайки и тук стила подобно на други техни разклонения. „Уалият“ означава област, провинция, а Хорасан е историческото наименование, което Даеш са избрали да ползват за клона си, опериращ в Афганистан и части на Пакистан. Местният клон на Даеш е активен от януари 2015 година и разполага с около 3000 бойци. Лидери са Абдул Рауф Ализа, който беше убит в началото на 2015, Хафиз Саид Хан и Абдул Рахим Муслим Дост.
- **Ислямско движение на Узбекистан (ИДУ)** – ИДУ е ислямистка група, основана през 1998 година от ислямисткия идеолог Тахир Юлдашев и бившият съветски парашутист Джума Намангани. Основната дейност на ИДУ и свързана с опити за сваляне на узбекския президент Ислам Каримов, поради което поддържат близки връзки с талибаните и Ал Кайда. Бойците на ИДУ са около 1500 и оперират в Северен Афганистан и племенните райони на Пакистан. ИДУ предприемат и редица операции в

Киргизстан и Таджикистан през 1999 и 2000 с помощта на талибаните. По време на американската инвазия в Афганистан през 2001-2002 е убит Намангани, докато Юлдашев успява да се спаси и установява база на ИДУ в района Вазиристан в Пакистан.

Допълнително:

 [Въпроси, които хората търсят в Google: кои са афганите?](#)

 [Балуджистан: войната, за която никой не говори](#)

СИТУАЦИЯТА В НАГОРНИ КАРАБАХ

На 4 април сражения избухват около оспорвания район Нагорни Карабах, като Азербайджан твърди, че 3 азерски войници са били убити в сепаратисткия регион. В същото време арменският президент предупреждава, че военните действия могат да прераснат в „пълномащабна война“ в Южен Кавказ. Боевете би трябвало да са спрели, но всъщност патроните никога не са спирали да летят от двете страни на фронтовата линия.

На 5 април азербайджанското министерство на отбраната заяви, че арменските сили продължават обстрела на азерски позиции по фронтовата линия, въпреки

прекратяването на огъня, обявено едностранно от Азербайджан на 3 април. По данни на министерството, около 170 арменски войници са били „неутрализирани“, а 12 арменски бронирани коли са унищожени. От своя страна, говорителят на арменското министерство на отбраната, Артсрун Ованисян отхвърли данните като „диво въображение на азербайджанските военни“.

Нарастването на напрежението, на което светът става свидетел в момента, е най-сериозното до момента след спирането на войната през 1994 година, която отнема живота на над 40 000 души в района Нагорни Карабах. Войната завършва без подписване на реален мирен договор, оставяйки оспорваната територия под администрацията на местните етнически арменци и арменската армия. Арменските сили също така заемат някои земи извън Нагорни Карабах.

Безпокойството заради новия изблик на напрежението в Южен Кавказ се усети и в дипломатическите кръгове. Руският външен министър Сергей Лавров и държавният секретар на САЩ Джон Кери, разговаряха по телефона на 4 април, призовавайки двете страни да спрат сраженията. В изявлението на Москва се критикуват и „външните играчи“, опитващи се да повлияят на конфликта, без да се уточнява да кого става дума. В същото време, на 4 април военните в Нагорни Карабах съобщават, че 20 местни войници са били убити на 2 април, а други 72 са ранени. 7 танка са били унищожени при същото нападение. Министерството на отбраната на Армения по-късно съобщи, че петима „доброволци“ са загинали след азербайджански удар върху автобус, извършен с безпилотен самолет.

Говорителят на арменското министерство на отбраната заяви на 4 април, че армията е напреднала през нощта срещу 5 април, „освобождавайки нови позиции“, а арменската артилерия е ударила придвижващи се азерски части по фронтовата линия. Докато Азербайджан предупреждава, че силите му ще обстрелят главния град на Нагорни Карабах, Степанакерт, ако арменската армия не спре ударите по населени места, от Ереван съобщиха, че най-вероятно ще признаят независимостта на Нагорни Карабах, ако насилието продължи да ескалира.

Размяната на огън и словесни престрелки между Баку и Ереван идва на фона на сложни взаимоотношения в Южен Кавказ и напрегната международна обстановка. Армения е член на няколко икономически споразумения, доминирани от Русия, включително е домакин на руска военна база на своя територия. В същото време Москва поддържа предимно приятелски отношения с богатия на петрол и газ Азербайджан, който пък е основен каспийски канал за доставки на петрол и газ на Запад. Въпреки отношенията си с Армения, Русия продава оръжие и на Азербайджан.

Какво е Нагорни Карабах?

Нагорни Карабах (името идва от руската „нагорный“ и Кара-бах, „черна градина“), е планински регион в Южен Кавказ. По-голямата част от територията се управлява от Републиката Нагорни Карабах, която е де факто независима, основана на автономната област Нагорни Карабах, някога част от Азербайджанска съветска социалистическа република. Територията е международно призната като част от Азербайджан, който не е упражнил властта си над по-голямата част от региона от 1988 г. насам, когато се появява карабахското национално движение, известно и като Движение Арцак (на арменското историческо име на областта). От края на войната в Нагорни Карабах през 1994 г., представители на правителствата на Армения и Азербайджан са провели няколко мирни преговори с посредничеството на Минската група на ОССЕ относно спорния статут на региона.

Главно населена с арменци, автономната област обявява независимост на 2 септември 1991 г., но не е призната от международната общност, с изключение на подобно Абхазия, Южна Осетия и Приднестровието (също непризнати международно). Площта на региона е около 11 500 кв. км, има население от около 145 000 души с главен град Степанакерт.

Нагорнокарабахски конфликт

Въпреки голямото арменско население, през 1921 г. с постановление на Политбюро на ЦК РКП Карабах е включен в състава на Азербайджанската ССР, създавайки Нагорнокарабахска автономна област. Това предизвиква недоволство сред арменците. В продължение на десетилетия ръководството на Арменската ССР опитва да присъедини Нагорни Карабах към Армения. До средата на 1980-те такива желания веднага са туширани от съветската власт. До 1987 напрежението между арменци и азери относно Карабах се засилва най-вече по време на партийни заседания и организиране на петиции. Докато не се стига до Сумгаитският погром. Етническият сблъсък между арменци и азери, довел до кръвопролития и жертви в азербайджанския град Сумгаит между 26 и 29 февруари 1988 е първото и най-масово етническо насилие в най-новата история на СССР. Липсата на адекватно и своевременно разследване на погрома, както и фактът, че няма наказани лица, води до сериозната ескалация на Нагорнокарабахския конфликт.

От 1990 започват първите взаимни обстрели между Армения и Азербайджан. Но войната започва, когато на 1 януари 1992 г. Агдамският батальон под командването на Якуб Рзаев, атакуват арменското село Храморт. Впоследствие в това направление са изпратени азербайджански части за самоотбрана. На 6

януари е провъзгласена с декларация за независимост Нагорнокарабахската република (НКР). През март 1993 започва арменската офанзива в Келбаджар, с което военните действия се засилват. Макар официално войната да е спечелена от Армения, конфликтът продължава, а мирен договор никога не е подписван. Спирането на огъня през 1994 година всъщност не е постоянно, тъй като често има нарушения и провокации и от двете страни, като най-голям проблем са постоянните погранични спречквания между арменски и азербайджански войници.

22 години по-късно – една различна геополитическа карта

В началото на април тази година искрите на конфликта напомниха не само, че бомбите, заложили в миналото от **неадекватността на тогавашната съветска власт**, могат да гръмнат десетилетия по-късно, но и че Кавказ продължава да бъде нестабилен район, разкъсан между интересите на по-големи държави.

И ако преди 22 години международното положение е позволило що-годе да бъде постигнато споразумение между Азербайджан и Армения, то днес ситуацията е съвсем различна. Армения вече обвини **Турция** за подклаждане на конфликта в Нагорни Карабах с изпращане на турски инструктори на азербайджанските сили. От своя страна, на 4 април Анкара официално заяви, че подкрепя Баку в засилване на азербайджанския контрол върху оспорваната зона.

Днес геополитическата карта е много по-различна от онази през 1994 година. От една страна имаме **Русия**, която затвърждава отново ролята си на международен играч, с който всеки трябва да се съобразява, от друга е Турция – една от най-големите икономики в света и важен член на НАТО. Струва си да се обърне внимание на взаимните обвинения между Русия и Турция, минаващи в момента през Армения и Азербайджан.

Докато съперничеството между Москва и Анкара се засилваше след свалянето на руски изстребител от турската армия на границата със Сирия миналата година, беше въпрос на време враждата между двете сили да намери нов терен. Кавказ предлага редица възможности за това с конфликтите си, тлеещи под повърхността. Липсата на подписан мирен договор, както и все още неуредените въпроси относно упражняването на контрол върху Нагорни Карабах, са фактори, които правят от конфликта между Армения и Азербайджан възможност за Русия и Турция да окажат един на друг натиск на геополитическата карта.

Армения има близки отношения с Русия и това не е тайна за никого. Както споменахме, Москва дори има военна база на арменска територия. От друга страна, Азербайджан е традиционен западен партньор в износа на петрол и газ,

а Турция има влияние в Баку от десетилетия. Анкара отделя много внимание на отношенията си с Азербайджан не само заради желанието да определя политиките в Кавказ, но и по отношение на Иран – азерите са единствената друга освен Иран шиитска нация, но пък отношенията между Баку и Техеран не са много топли. Русия, от своя страна, също се опитва да има добри връзки с азерите – най-вече с помощта на оръжейни сделки. Договорите от миналата година включват износ на бронирана техника, артилерия и минохвъргачки.

Докато в Ереван се чудят как да докажат лоялността си към Кремъл, то Москва все повече гледа на Азербайджан като възможност да подкопае турските интереси в района. През 2014 година **Роснефт** създаде съвместно предприятие с азерски компании за проучване на нефтени и газови находища в двете държави. Според анализатори, заради икономическите интереси на Руската федерация, руският президент Владимир Путин ще направи каквото може, за да предотврати пълномащабна война между арменци и азери. Планира се тази седмица външният министър Сергей Лавров да посети Баку, а премиерът Дмитрий Медведев – Ереван.

Още една страна е замесена покрай конфликта, макар да не е толкова видимо.

На 4 април Али Хасанов, главен съветник на азербайджанския президент Илхам Алиев, звъни до **Тел Авив**, за да разговаря с израелското външно министерство. The Jerusalem Post съобщава, че Хасанов е поискал подкрепа за страната си от страна на Израел, с който Баку поддържа добри отношения и е стратегически партньор. Докато Тел Авив има дипломатически отношения с Армения, но не много силни връзки, с Баку Израел поддържа интензивно сътрудничество от 1992 насам. Израелски фирми са и основен доставчик на оръжия за азерската армия по време на войната в Нагорни Карабах, както и подпомага модернизацията ѝ. През 2009 година отношенията с Израел стават по-силни след посещение на Шимон Перес. Двете държави имат и още един въпрос, по който позициите им се сближават: **Иран**. Азербайджан се опасява от религиозното влияние на Техеран, а от своя страна иранските власти се опасяват, че Баку може да влияе на иранците с азерски произход, които са близо 15 милиона. Израел пък вижда Иран като основна заплаха за сигурността си.

Ето защо не е изненадващо, че Азербайджан търси Израел за подкрепа срещу арменските интереси в Нагорни Карабах. През 2006, когато Турция и Израел влошиха отношенията си, се смяташе, че заради партньорството си с Анкара, азерската администрация ще се отдръпне от Израел, но това не се случи. С влиянието си в западните държави, а също и с Русия, с която Тел Авив сближи позиции покрай сирийската гражданска война, администрацията на Бенямин Нетаняху може да окаже натиск в полза на Азербайджан. Дали това ще се случи,

тепърва ще се види. Миналата седмица азербайджанският президент беше на посещение във **Вашингтон**, където са били обсъждани двустранните отношения на Азербайджан с Израел и САЩ.

Цивилните плащат цената

Една от първите жертви на последните сблъсъци в Нагорни Карабах е **12-годишно момче**. То попаднало под кръстосан огън и ракетен обстрел от Азербайджан. Сред тежко ранените са още две деца. Кадрите, идващи от Карабах са ужасяващи – окървавени тела със следи от куршуми, изгорели автомобили и нервни цивилни. И Армения, и Азербайджан съобщават за десетки жертви. Докато дипломатическите ходове на външните играчи са продиктувани най-вече от икономически интереси, то конфликтът в Нагорни Карабах все повече се превръща в поредна **прокси война**, в която големите държави прокарат интересите си през местни сили. Възможно е конфликтът да въвлече няколко страни в битка за влияние, а още една подобна прокси война е нещо, от което светът се нуждае най-малко в този момент.

Статията е [публикувана](#) в Actualno.com на 5 април.

Афганистан, Сомалия, Нагорни Карабах, Сирия... Конфликти с еднакво значение, продължаващи години наред. Някои от тях като този в Нагорни Карабах вероятно ще припламват през определено време поради грешни държавни решения и заложени в историята бомби. Други, като Сирия и Афганистан, ще продължават да се развиват динамично, докато на дипломатическия фронт решенията все така не идват, а може би и желанието да бъдат разрешени.

При всички положения, ние като хора и общество, трябва да изискваме отговори и да знаем какво се случва около нас В следващите броеве на **De Re Militari** ще продължим да говорим за изброените конфликти и не само, тъй като на терен ситуацията продължава да се изостря.

До следващата седмица!